

Oud Leiden Nieuws

KWARTAALBLAD VAN DE HISTORISCHE VERENIGING OUD LEIDEN

- Vrijdag 11 september:** HVOL-lezing 'Dudok tussen Berlage en Frank Lloyd Wright' door Agnes van Steen
Za 12 & Zo 13 september: Open Monumentendagen, HVOL-stand in het stadhuis
Zaterdag 12 september: Jubileumconcert Hooglandse Kerk 700 jaar
Zaterdag 19 september: HVOL-excursie 'Delfshaven en Schiedam'
Zondag 11 oktober: HVOL-excursie 'Wandeling langs Leidse geveltekens'
Woensdag 21 oktober: HVOL-lezing 'Scheepswerf Boot 1877-1979' door Bob Reidsma
Donderdag 5 november: P.J. Blok lezing over Leidse glasschilderkunst door Prosper de Jong
Vrijdag 6 november: HVOL/SHL/UL-symposium 'Gebouwd in Leiden'
Zaterdag 7 november: Diesviering HVOL, Hooglandse Kerk

*De Hooglandse of Sint-Pancraskerk in de 17de eeuw
(Atlas de Wit; Koninklijke Bibliotheek, KW 1046 B 16).*

Oud Leiden Nieuws
jaargang 3 nr. 3
augustus 2015

AGENDA

Vrijdag 11 september 2015

HVOL-lezing 'Dudok tussen Berlage en Frank Lloyd Wright' door Agnes van Steen. Plaats: Lokhorstkerk, Lokhorststraat 1. Aanvang 20.00 uur. Zie ook pagina 14.

Zaterdag 12 september 2015

Jubileumconcert ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan van de Hooglandse Kerk. Toegang gratis. Plaats: Hooglandse Kerk. Aanvang 20.15 uur, kerk open 19.30 uur. Zie ook pagina 29.

Zaterdag 12 en zondag 13 september 2015

Open Monumentendagen met als thema 'Kunst en Ambacht'. Zie ook pagina's 6 en 7.

Vrijdag 18 september 2015 tot en met zaterdag 2 januari 2016

Tentoonstelling 'Einstein & Friends' ter gelegenheid van de 100ste verjaardag van de Algemene Relativiteitstheorie. Plaats: Museum Boerhaave, Lange St. Agnietenstraat 10.

Zaterdag 19 september 2015

HVOL-excursie 'Delfshaven en Schiedam'. Zie ook pagina 16.

Zaterdag 19 september 2015

Nacht van kunst en kennis. Plaats: binnenstad.

Tot en met zondag 20 september 2015

Ten toonstelling ter gelegenheid van het 425-jarig bestaan van de Hortus Botanicus. Plaats: Universiteitsbibliotheek, Witte Singel 27.

Tot en met vrijdag 25 september 2015

Gezamenlijke tentoonstelling van de botanische tuinen over met uitsterven bedreigde plantensoorten. Plaats: Hortus Botanicus, Rapenburg 73.

Tot en met zaterdag 3 oktober 2015

Tentoonstelling ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan van de Hooglandse Kerk. Plaats: Hooglandse Kerk, ingang Nieuwstraat.

Zondag 11 oktober 2015

HVOL-excursie 'Wandeling langs Leidse geveltekens'. Zie ook pagina 17.

Woensdag 21 oktober 2015

HVOL-lezing 'Scheepswerf Boot 1877-1979' door Bob Reidsma. Plaats: Het Gebouw, Arubapad 2. Aanvang 20.00 uur. Zie ook pagina 15.

Donderdag 5 november 2015

P.J. Blok lezing over Leiden als centrum van de glasschilderkunst door Prosper de Jong. Plaats: klein auditorium van het Academiegebouw, Rapenburg. Aanvang: 20.00 uur.

Vrijdag 6 november 2015

Symposium 'Gebouwd in Leiden', georganiseerd door de HVOL, de Universiteit Leiden en de Stichting Historisch Leiden. Plaats: Lokhorstkerk, Lokhorststraat 1. Tijd: 14.00 tot 17.00 uur. Zie voor het programma ook OLN2015-2 (mei 2015), pagina's 19 en 20.

Zaterdag 7 november 2015

Diesviering Historische Vereniging Oud Leiden. Plaats: Hooglandse Kerk, ingang Nieuwstraat. Aanvang: 10.30 uur, kerk open 10.00 uur.

Tot en met zondag 3 januari 2016

Tentoonstelling 'Grrr... Machtige dieren wereldwijd'. In samenwerking met het Rijksmuseum van Oudheden. Plaats: Museum Volkenkunde, Steenstraat 1.

Let op: toegang tot lezingen georganiseerd door de HVOL alleen op vertoon van ledenpas. Niet-leden betalen € 5,-.

Digitale nieuwsbrief

Aan het begin van elke maand brengt de HVOL een digitale nieuwsbrief uit, met daarin aandacht voor de komende activiteiten, recent nieuws en achtergrondinformatie. U kunt zich voor deze nieuwsbrief aanmelden door een e-mail te sturen naar promotie@oudleiden.nl. Uw e-mailadres wordt door ons alleen gebruikt voor toezending van de nieuwsbrief.

Verlof

Dit stukje wordt geschreven ruim voor het verschijnen van dit nummer van Oud Leiden Nieuws (OLN). Dat heeft onder andere te maken met de vakantieperiode (ook de redactie van dit blad en de drukker hebben immers recht op een verzetje). Het is de periode waarin het wat rustiger zou moeten zijn.

Dat blijkt toch maar betrekkelijk waar te zijn. Kennelijk werken veel mensen voor ze met vakantie gaan netjes hun bureau leeg en zo kan het gebeuren dat de HVOL zich ook in de zogenaamde vakantieperiode diende bezig te houden met zaken als de bouw aan de Waardgracht, de uitbreiding van de Lakenhal en, jawel, het terras van Annie's.

Begin juli was er ook de (tweede) ledenvergadering die nodig was om tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement te komen. Als u dit leest, zal de notaris naar verwachting de statuten gepasseerd hebben. U kunt de teksten raadplegen op onze website. U begrijpt: onze vereniging is altijd paraat en houdt steeds een wakend oog op onze stad.

Tussen die bedrijven door biedt Leiden aan eigen en tijdelijke inwoners ook in de zomer allerlei belevenswaardigs. Ofschoon wij hier niet altijd gezegend zijn met fraai weer, heeft de stad ook in de zomer veel te bieden. Dat geldt trouwens ook voor de HVOL. U weet dat al lang, maar er zijn nog genoeg zielen te winnen! En u weet natuurlijk dat u – als lid – belangrijk zendingswerk kunt verrichten.... Ik herinner u daar graag nog eens aan.

Het nieuwe seizoen zorgt weer voor een drukke agenda: een mooie serie lezingen, excursies van klasse, een bijzonder jubileum van de Hooglandse Kerk waar op de eerste zaterdag van november de verjaardag van onze vereniging gevierd wordt. Natuurlijk ook met speciale aandacht voor de jarige kerk. Verbonden met de diesviering is er een interessant symposium en natuurlijk de P.J. Blok lezing. Er is vanzelfsprekend weer een prachtige editie van het Leids Jaarboekje in aantocht en de diverse commissies en werkgroepen van onze vereniging zullen in de komende maanden verder aan de weg timmeren.

Eerst valt nog te genieten van de Open Monumentendagen en van de viering en herdenking van Leidens Ontzet. Raadpleeg vooral onze website en de maandelijkse digitale nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van nieuws en informatie. Dan komt uw agenda wel vol. Tussen uw bedrijven door kunt u dan eens een boek pakken over Leiden: er is keus te over. Ik wil u graag bekennen dat ik genoten heb van een bijzondere, recente uitgave. Jeroen Windmeijer schreef De bekentenissen van Petrus. U mag er natuurlijk alles van vinden, maar origineel en lezenswaardig vind ik het boek wel. Ik vertrouw er trouwens op dat u dit nummer van Oud Leiden Nieuws óók lezenswaardig vindt.

Rens Heruer,
voorzitter HVOL

Notulen extra ledenvergadering van de Historische Vereniging Oud Leiden, gehouden op woensdag 1 juli 2015 in de Leidse Hortus

Aanwezig (bestuur): dhr. R. Heruer (voorzitter), dhr. E. Broesterhuizen, mevr. T. Schoonheim, dhr. V. Wijnands, dhr. W. Bleijie, dhr. A. Brandenburg (notulen).

Afwezig met kennisgeving: dhr. G. Kramer (bestuur).

Aanwezig overige leden: 28.

Opening en ingekomen stukken

Voorzitter Heruer heet om 19.30 uur iedereen welkom. Er zijn geen ingekomen stukken.

Notulen algemene ledenvergadering 25 maart 2015

Notulen worden onder dankzegging aan de vorige secretaris (mevr. M. Smitsloo) goedgekeurd. Er zijn geen opmerkingen.

Wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement

Agendapunt betreft de tweede discussieronde inzake wijziging van Statuten en het Huishoudelijk Reglement. De eerste ronde had plaats tijdens de ledenvergadering van 25 maart. Opmerkingen en vragen hebben tot een nieuwe versie geleid. Naar aanleiding daarvan is een tweetal (schriftelijke) reacties binnengekomen. De eerste betrof een opmerking van redactionele aard (nummering bij artikel op website kwam niet overeen met publicatie in Oud Leiden Nieuws). Dat is onderkend. De versie op de website is de juiste.

Een tweede reactie betrof het verzoek om ruimere kennisgeving rond bestuurswisselingen, zodat daar (desgewenst) tijdig op kan worden gereageerd. Een en ander in het licht van af-

spraken zoals vastgelegd in de nieuwe Statuten en Huishoudelijk Reglement. Voorzitter Heruer omarmt dit verzoek. Hij zegt toe dat in het vervolg op tijd én breed gewag wordt gemaakt van op handen zijnde wijzigingen (via onder meer de website, in Oud Leiden Nieuws en de digitale nieuwsbrief).

De voorzitter vraagt de leden of er na deze toelichting nog vragen zijn van algemene of meer specifieke aard. Dat is niet het geval. Het voorstel 'Wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement' wordt daarop met algemene stemmen aangenomen. De voorzitter deelt vervolgens mee dat Statuten en Huishoudelijk Reglement nu eerst bij de notaris zullen passeren. Hij belooft de leden via de website over het verdere verloop op de hoogte te houden.

Wvttk/Rondvraag

Dhr. de Swart vraagt aandacht voor de digitale nieuwsbrief van de HVOL. Hij zou graag zien dat het bestuur daar meer gebruik maakt als nieuwsbron c.q. mededelingenblad. 'Daar kijk je sneller in dan op de website', is zijn overtuiging. De voorzitter zegt toe dat de nieuwsbrief vaker en beter wordt 'ingezet'. Bestuurslid Schoonheim moedigt leden daarop aan zich aan te melden voor die nieuwsbrief (promotie@oudleiden.nl). 'Zegt het voort', onder-

steunt de voorzitter die oproep.

Voorzitter Heruer kondigt tevens aan dat het bestuur het plan heeft opgevat het ledenbestand binnenkort op te schonen en 'op te poetsen' met meer gegevens. Aan de hand van een bestand dat up-to-date is hoopt het bestuur leden in de toekomst beter te kunnen bedienen, aldus de voorzitter, mede na een opmerking van dhr. Smit daaromtrent. In dat kader meldt de voorzitter dat wordt gewerkt aan het vernieuwen van de HVOL-website zodat bezoekers nog beter kunnen worden geïnformeerd. Het

streven is die vernieuwde site tijdens de Dies in november te presenteren. 'Maar we hebben te maken met vrijwilligers die veelal gewoon een baan hebben. En zoiets heeft tijd nodig', houdt de voorzitter nog een slag om de arm voor wat betreft de presentatiedatum.

Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit voorzitter Heruer de vergadering omstreeks 19.50 uur. Daarna houdt Carla Teune een lezing over 425 jaar Hortus.

Contributie 2015

De overstap naar een nieuw administratiesysteem verloopt helaas niet altijd zonder hobbels. Ter controle versturen we daarom aan al onze leden een acceptgiro voor de contributie van 2015. Mocht u deze inmiddels zelf al hebben overgemaakt, dan hoeft u uiteraard niet nogmaals te betalen en kunt u de acceptgiro vernietigen. Heeft u geen acceptgiro ontvangen, stuurt u dan een berichtje naar de secretaris (brandenburgacs@cs.com). Hij zorgt er dan voor dat u alsnog goed in het systeem wordt verwerkt.

De HVOL heeft verschillende rekeningnummers. Wilt u erop letten dat u de contributie alleen overmaakt op de contributierekening, NL74 INGB 0000 1752 28 t.n.v. Vereniging Oud Leiden. Graag daarbij uw naam en lidnummer vermelden.

Omdat de acceptgiro vanaf 1 januari 2017 gaat verdwijnen, willen we in 2016 al overstappen op een andere manier van het betalen van de contributie. In het eerste nummer van Oud Leiden Nieuws 2016 krijgt u dan een oproep voor het overmaken van de contributie. Dat is overigens voor de vereniging ook een stuk voordeliger en dat geld kunnen we dan mooi aan andere zaken besteden.

Bedankt voor uw bijdrage voor dit jaar.
V.M. Wijnands, penningmeester

Kunst & ambacht: Open Monumentendagen 2015

Vijfendertig monumenten in Leiden openen op 12 en 13 september meer dan hun deuren voor bezoekers van de Open Monumentendagen 2015. Op zaterdag van 12 tot 17 uur en zondag van 10 tot 17 uur. Thema dit jaar is Kunst & Ambacht.

Er heeft altijd een vreemd spanningsveld bestaan tussen beide begrippen. Tussen het nuttige en het schone. Tussen hoofd en handen. Ambacht en kunst als twee onverenigbare grootheden. William Morris streed al voor vereniging van deze begrippen met zijn Arts & Crafts-beweging. Deze 28ste editie van de Open Monumentendagen Leiden laat zien dat kunst en ambacht elkaar niet uitsluiten, maar juist versterken. Aandacht voor vakmanschap, materiaalgebruik en kennis van technieken heeft in het verleden geleid tot bouwwerken, die wij nu nog weten te waarderen. Sterker nog, de gebouwen die wij nu nog het behouden waard vinden. Juist de sierlijke krullen van een

Toussaintkade, glas in beton. Foto: Saskia Leupen.

*Twée dagen langs
Leidse monumenten*

smeedijzeren hek, de keramieken bouwornamenten en kleurrijke tegels, de zinken goot in de vorm van een olifant, prachtig houtsnijwerk en gedraaide leuningen in een trappenhuis, fonkelend glas-in-lood, de stenen monsters op het dak; al deze details verenigen het nuttige met het aangename. Deze toegepaste kunst is van alle tijden en in mindere of meerdere mate nog steeds te bewonderen op soms onverwachte plekken.

Dat het een kwestie is van smaak, blijkt uit het feit dat er niet van alle tijden evenveel bewaard is gebleven... Zo krijgen bouwkeraamiek en andere toegepaste kunst uit de wederopbouwperiode pas recentelijk meer aandacht en daarmee ook de erkenning die het verdient.

Naast erkenning voor de gebouwen zelf, vragen we dit jaar vooral aandacht voor het belang van goed opgeleide ambachtslieden binnen het restauratievak. Er is immers een waar leger aan vakmensen nodig om alle bijna 3.000 rijks- en gemeentemonumenten die Leiden rijk is, in topconditie te houden. Bezoek de scholen waar ze opgeleid werden, zie ze aan het werk in hun

Haagweg 4, glas in lood. Foto: Saskia Leupen.

werkplaatsen en ateliers, maar bewonder bovenal het resultaat van hun noeste arbeid.

Dankzij de samenwerking met de Contactgroep Leidse Koren treden er gedurende het week-einde weer ruim vijftien Leidse koren op in een groot aantal monumenten, zoals in de speciaal voor de kunsten gebouwde Stadsgehoorzaal en in de grote zaal van het Leidse Volkshuis. De orgels in de Sint Lodewijkkerk en het Academieggebouw zijn dit jaar weer te beluisteren én zelf te bespelen, een onderdeel dat mogelijk gemaakt wordt door de Stichting Orgelstad Leiden.

Voor de jongste bezoekers zijn er spellen op de Burcht en bij het informatiepunt in het Stadhuis kunnen zij de gratis kidsgids afhalen met een speurtocht door de stad. Over de jaarlijkse lezing die de HVOL aan de vooravond van de Open Monumentendagen in de Lokhorstkerk organiseert, leest u meer op pagina 14.

Vrijwilligers

De Open Monumentendagen kunnen alleen plaatsvinden dankzij de enthousiaste inzet van de vele betrokken vrijwilligers. Samen met zo'n 150 anderen geven zij informatie over en rondleidingen in de opengestelde panden. Ook meehelpen aan dit weekend? Neem dan contact op met de Stichting Open Monumentendagen via s.leupen@erfgoedleiden.nl. Eind augustus is de website online met het actuele programma. De OMD-gids met het complete programma is vanaf 7 september op te halen bij het Stadhuis, het Visitor Centre, BplusC en diverse boekhandels en musea in Leiden. Meer informatie op www.openmonumentendagenleiden.nl.

.... en verder in de binnenstad

In Leiden wordt in rap tempo gebouwd en verbouwd. Er gebeurt veel en dat is goed, want op de perioden in de geschiedenis van onze stad waarin weinig tot niets gebeurde, kijken we doorgaans niet met grote vreugde terug. Maar dat wil natuurlijk ook weer niet zeggen dat alle bouwactiviteiten omarmd moeten worden. Wij volgen de ontwikkelingen en bekijken of nieuwe plannen in de omgeving passen en recht doen aan het beschermd stadsgezicht. Dat is niet altijd het geval. Een paar recente en actuele zaken in vogelvlicht.

Annie's

De plannen voor een megaterras op ons cen-

trale waterplein waar Oude en Nieuwe Rijn samenkomen zijn na een jaar van stilte uit de la gehaald, door B&W omarmd en ze worden nu aan de gemeenteraad voorgelegd ter goedkeuring. Die actie is volgens B&W genomen omdat het nu zeker is dat de nieuwe Catharinabrug er komt, waardoor er minder hinder is voor de doorvaart van rondvaart- en andere boten. Ons bezwaar was echter niet zozeer daarop gericht, maar op de ernstige aantasting die het nieuwe megaterras toebrengt aan ons beschermd stadsgezicht. B&W geeft die aantasting ook toe, maar vindt economische motieven belangrijker, al worden die economische voordelen voor de stad niet erg concreet gemaakt, laat staan ge-

Gezicht op de Visbrug en Hoogstraat te Leiden, circa 1730. Collectie UB Leiden.

kwantificeerd. Wij zullen ons blijven keren tegen deze plannen en hebben ons onder andere gericht tot de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Het rijk heeft ons mooie waterplein ‘van zeer grote historische en ruimtelijke waarde’ verklaard toen de Leidse binnenstad in 1981 beschermd stadsgebied werd en wij vinden daarom dat het rijk zich hier nu ook mee zou moeten bemoeien. Onze brief aan de Rijksdienst vindt u op onze website.

Waardgracht

Eindelijk zou dan de herbestemming en bouw van het Meelfabriekcomplex van start gaan. Maar wat een teleurstelling dat het eerste concrete plan bestaat uit een appartementencomplex van vier verdiepingen pal langs het Looiersplein en de Waardgracht, een van de

Bewoners van de Waardgracht protesteren tegen de bouw van 57 appartementen pal voor hun neus. Foto: Gerard Kramer.

smalste grachten van Leiden. Blokkendozen die 163 studenten (en ‘young professionals’) in 57 appartementen moeten gaan herbergen. Dit gebied tussen Herengracht en de Zijlsingel is na een bijna volledige kaalslag eind jaren '70 weer opgebouwd met kleinschalige woningbouw. De geplande nieuwbouw past daar volstrekt niet bij. Ons bestuur, de wijkvereniging en een twintigtal omwonenden hebben daar dan ook kritiek op geuit en nadat het college van B&W een vergunning heeft verleend hebben we formeel bezwaar aangetekend. In juli werden de bezwaarmakers door de bezwarencommissie gehoord en wij zijn nu in afwachting van het resultaat. Onze zienswijze en ons bezwaarschrift vindt u op onze website.

Gelukkig is er ook een project aan de Waardgracht dat daar beter past: aan het onlangs gesaneerde Lakenplein, tussen de Oosterkerkstraat en de Groenesteeg, waar Portaal woningen gaat bouwen met een variatie in gevels die goed aansluit bij de bestaande bebouwing en een groenvoorziening die overloopt in het Katoenpark. Zo kan het ook.

Museum de Lakenhal

De plannen voor restauratie en uitbreiding van de Lakenhal zijn onlangs formeel gepresenteerd, nadat al eerder een perspresentatie en een openbare voorlichtingsavond waren georganiseerd. De plannen kregen toen al veel kritiek op een aantal aspecten van de restauratie (met name de geplande doorkijken in de gesloten voorgevel aan de Oude Singel en de verplaatsing van de zogenaamde Joristrap) en op de nieuwbouw aan de Lammermarkt. Wij hebben uitvoerige gesprekken gehad met onder anderen de directeur van de Lakenhal alvorens onze

positie te bepalen. Wij zijn uiteindelijk tot de conclusie gekomen dat de restauratieplannen vanuit ons perspectief acceptabel zijn: de doorkijken in de voorgevel zijn inmiddels vervallen en de argumenten vóór de verplaatsing van de Joristrap zijn minimaal zo sterk als die daartegen.

Maar tegen de nieuwbouw aan de Lammermarkt hebben we nog steeds bezwaren: een in het bestaande gevelbeeld detonerend en zeer dominant gebouw van vier verdiepingen dat zeer de aandacht trekt, terwijl daarvoor functioneel geen reden is. De ingang van het museum

Artist's impression van de nieuwbouw van de Lakenhal aan de Lammermarkt.

blijft immers (terecht) aan de Oude Singel, de nieuwbouw krijgt slechts zeer beperkte tentoonstellingsruimte en het vier verdiepingen hoge 'torentje' zal niet-primaire taken van het museum huisvesten, kantoren etc. We constateren ook dat de gemeente (opdrachtgever voor de bouw, de Lakenhal is een gemeentelijk museum) zondigt tegen vier van de tien basisregels die zij zelf drie jaar geleden voor bouwen in de binnenstad heeft opgesteld en waar zij anderen wel aan wenst te houden. Onze zienswijze op de plannen vindt u op onze website.

Hoger en hoger?

Enige tijd geleden hebben we B&W van onze bezorgdheid doen blijken over de tendens om in de binnenstad en aan de rand daarvan (langs de singels, de buitenwand van het Singelpark z gezegd) steeds hoger te gaan bouwen. Dat zagen we bij de Scheepmakerssteeg (vergunning inmiddels ingetrokken), we zien het nu aan de Waardgracht, bij de nieuwbouw van de Lakenhal en ook langs de Zijlsingel, bij de plannen voor een appartementencomplex op de plaats waar zich nu een garage bevindt. Ook in dit laatste geval hebben we onlangs een zienswijze ingediend bij B&W en gevraagd hiervoor geen vergunning te verlenen (zie onze website). We begrijpen de overwegingen van de plannenmakers: de ruimte in Leiden is beperkt en als het niet uit de lengte en de breedte kan komen, dan maar uit de hoogte. Maar zo dreigt wel het profiel van ons beschermd stadsgezicht sluipenderwijs te worden veranderd en allerminst op een harmonieuze manier.

Gerard Kramer

Werkgroep Dirk van Eck, stimulans voor sociale en economische geschiedenis

De jaarlijkse Dirk van Ecklezing mocht afgelopen mei weer op aardig wat belangstelling rekenen. Jan Laurier nam ons mee naar een nog bekend verleden: de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw, die voor de stad Leiden in veel opzichten een keerpunt zijn geweest.

Dat is maar één van de activiteiten waarmee de werkgroep Dirk van Eck – binnen de HVOL dé plek voor sociale en economische geschiedenis – zich bezighoudt. Zo kunt u in deze aflevering lezen over de voortgang van ons oralhistoryproject De Stem van Leiden, waaraan ook veel vrijwilligers van buiten de werkgroep deelnemen. Daarnaast proberen we eigen onderzoek te stimuleren door witte vlekken in de geschiedschrijving

van Leiden zichtbaar te maken. Op onze website vindt u daar een lijst van, thema's met aanduiding van de beschikbare bronnen (www.oudleiden.nl/sociale-economische-geschiedenis/werkgroep-sociale-economische-geschiedenis). Leden van onze werkgroep helpen u graag op weg als u aan één ervan wilt beginnen.

Komend seizoen gaan we een nieuwe samenwerking aan en wel met de initiatiefnemers van een studie over sociaaleconomische ontwikkelingen in Leiden in de jaren 1972–1982. Denk aan thema's als volkshuisvesting en gezondheidszorg, nog altijd actueel. Voor dit project geldt dat de initiatiefnemers, afkomstig uit de SP-afdeling Leiden (met het complete archief) en uit de vakgroep geschiedenis van de universiteit, naar ons zijn toegekomen. De samenwerking houdt onder meer in dat we kleine, informatieve bijeenkomsten organiseren om betrokkenen en geïnteresseerden met de onderzoekers in gesprek te brengen, informatie daarover op de website plaatsen en wellicht publicaties faciliteren. Dat is maar één voorbeeld van mogelijke projecten; we staan open voor andere én voor meer vrijwilligers die zich bij onze werkgroep of een van de deelactiviteiten willen aansluiten.

U kunt daarvoor contact opnemen via de website (www.oudleiden.nl/contact).

Anneke Boot

Volkshuisvesting, een van de onderwerpen waarmee de werkgroep Dirk van Eck zich bezighoudt.

De Stem van Leiden

Interviews

Om de herinneringen van gewone Leidenaren in de vorm van een uitgebreid levensverhaal zo goed mogelijk vast te leggen, hebben we indertijd besloten om zogeheten vrije-attitude-interviews te houden. Bij dit soort interviews wordt niet met een tevoren gemaakte vragenlijst gewerkt. Wel beschikken de interviewers over een checklist, waarin onderwerpen staan die aan bod kunnen komen. De interviewer leidt het gesprek, maar geeft de geïnterviewde (de respondent) alle ruimte om zijn of haar verhaal te vertellen. De respondent kan zelf elk onderwerp inbrengen, waarbij hij of zij alle gelegenheid krijgt om gedachten af te maken en gevoelens te uiten.

In de tot nu toe gehouden interviews komen sommige zaken altijd aan bod, zoals kinderen, ouders, huwelijk en werk. Het ene soms veel uitgebreider dan het andere, afhankelijk van wat iemand wil vertellen. Andere onderwerpen zijn slechts een enkele keer naar voren gekomen, bijvoorbeeld seksualiteit. Dat laatste heeft natuurlijk te maken met de bereidheid van de geïnterviewde daarover te praten, maar ook met de vragen die de interviewer stelt.

Hiernaast enkele voorbeelden van wat zoal ter sprake kan komen.

Jeugd: hoe er gespeeld werd in de buurt; dat er vriendjes en vriendinnetjes waren; wat men 's avonds en in het weekeinde deed; of men wel of niet in andere buurten kwam; of meisjes wel of niet mochten doorleren; hoe het huis eruit zag waar men als kind woonde; of er sprake van alcoholmisbruik was.

Kerk: of men iets merkte van verschillen tussen de godsdiensten (rooms-katholiek versus protestant).

Huwelijk: waar men elkaar heeft leren kennen; of de echtgenoot (n)iets in het huishouden deed; welke mensen op bezoek kwamen; of er vakantie was; hoe de contacten in de buurt waren.

Leiden: hoe het Drie Oktoberfeest gevierd werd; over de overgang naar Leiden en of men zich wel of geen Leidse/Leidenaar voelt (bij mensen die van elders kwamen).

Overigen: welke herinneringen er aan grootouders zijn; wat de eerste herinnering als kind is; welke gebeurtenissen veel indruk gemaakt hebben.

In september worden de tot nog toe gehouden interviews geëvalueerd. Op basis van de resultaten daarvan wordt dan bekeken of dit een goede manier is om op verder te gaan.

Herman Verlint

Nieuwe Leden

We zijn heel blij met de aanmelding van de volgende nieuwe leden, die we van harte welkom heten bij de Historische Vereniging Oud Leiden: E.M. Bavelaar, P. Boot, J.W. Broekema, D.A. Buth, C. de Jong, S.N. de Jong, L.G. Krikken-Hogenberk, L. Meijer, J.G. Mourits, B.C. de Nobel, A. Rutgers, M.W. Scheuders, A.L.J. Schrier, D. Stevens, R. Spruit, P.M. Verkaik.

Werkgroep Monumentale Kunst ontdekt Leids kunstwerk Peter Struycken

De werkgroep Monumentale Kunst tijdens de Wederopbouwperiode heeft onlangs een bijzondere ontdekking gedaan. In de entree en de hal van het huidige Driestar College aan de Dieperpoellaan, hoek Kagerstraat, bevindt zich een wandreliëf van de Haagse kunstenaar Peter Struycken.

Wandreliëf van Peter Struycken. Foto: Jos Hooghuis.

Monumentale kunst is de term die gebruikt wordt voor kunst die ontworpen is als onderdeel van een gebouw. Vaak wordt monumentale kunst aangetroffen in openbare of semi-openbare gebouwen zoals scholen, kerken, stations, winkelcentra en kantoren. Door verschillende stimuleringsregelingen vinden we monumentale kunst vooral in de periode van wederopbouw tussen 1940 en 1965.

Het gebouw van het huidige Driestar College dateert ook uit die periode. Het is gebouwd in de jaren 1965-66 door architectenbureau Jan Lucas en Henk Niemeyer voor het beroemde Leidse wiskundig genootschap MSG, Mathesis Scientiarum Genitrix, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de achttiende eeuw. Van 1867 tot 1966 was de school van MSG gevestigd aan de Pieterskerkgracht. Sinds 1951 was het een UTS, uitgebreid technische school, later een MTS, middelbare technische school. Speciaal voor dit gebouw ontwierp Peter Struycken zijn wand-

reliëf. Het bestaat uit radiaal geplaatste U-profielen die zich van de ingang buiten langs de glazen gevelwand doorzetten in de hal erachter. Struycken heeft de intentie gehad om buiten activiteit te creëren die binnen tot rust komt. Daarbij maakte hij gebruik van verschillende kleuren. Welke kleuren dat zijn weten we helaas niet omdat het reliëf later zonder toestemming van de kunstenaar wit is geschilderd. Volgens de herinnering van Peter Struycken was het kunstwerk uitgevoerd in blauw en oranje-rood.

Peter Struycken werd geboren in 1939 in Den Haag en volgde daar de opleiding aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. Hij houdt zich vooral bezig met systematisch onderzoek naar kleuren en vormen. Als docent aan de kunstacademie in Arnhem was hij medeoprichter van de afdeling Monumentaal Nieuwe Stijl waar studenten wordt geleerd kunst te integreren in architectuur en stedenbouw. Al vroeg, in 1969, ontdekte Struycken de computer als een hulpmiddel bij zijn ontwerpen. Bij het grote publiek is Struycken bekend door zijn ontwerp van de Beatrixzegel uit 1981. Het wandreliëf in het Driestar College is zo bijzonder omdat het hier gaat om een kunstwerk uit de vroege periode van Struycken waarin hij nog geen gebruik maakte van computertechnieken.

Het bestuur van de HVOL heeft bij het College van B&W gepleit voor behoud van Struyckens kunstwerk. Ook het Leidsch Dagblad heeft er aandacht aan besteed. Het schoolgebouw zal naar verwachting in de zomer van 2016 worden afgebroken nadat het Driestar College een nieuw gebouw heeft betrokken. Mocht het kunstwerk van Struycken behouden kunnen blijven, dan dient zich de vraag van de herbestemming aan. Juist bij monumentale kunst is dat een zeer belangrijk aspect.

Dudok tussen Berlage en Frank Lloyd Wright

Lezing door Agnes van Steen

Vrijdag 11 september 2015, 20.00 uur, Lokhorstkerk, Lokhorststraat 1

W.M. Dudok (1884–1974) begint zijn architecten-carrière in het leger, maar hij prefereert een burgerbaan. Die kans krijgt hij in Leiden, als hij in 1913 bij de dienst gemeentewerken wordt aangesteld, onder directeur G.L. Driessen. Dudoks ambitie rijkt echter verder en na twee jaar vertrekt hij naar Hilversum, waar hij directeur publieke werken wordt. Daar verwerft hij in het begin van de dertiger jaren wereldfaam als architect van het plaatselijke raadhuis.

De Leidse dienst is dus slechts een korte fase in zijn carrière, maar desondanks heeft Dudok voor de stad een aantal markante gebouwen ontworpen. De bekendste daarvan zijn de Hogere Burgerschoolschool (HBS) op de hoek van de Hoge Rijndijk en de Burggravenlaan en het gebouw van het Leidsch Dagblad aan de Witte Singel.

Voor het HBS-gebouw werkt Dudok samen met W.C. Brouwer, die onder andere bouwaardewerk fabriceert in Leiderdorp, en met de Haarlemse beeldhouwer J.L. Vreugde. Zowel Brouwer als Vreugde maken ornamenten voor dit schoolgebouw, waarin nu het Bonaventuracollege is gevestigd. Ook voor het Leidsch Dagblad-gebouw, een particuliere opdracht, werkt Dudok samen met Brouwer én met de dan in Leiden wonende jonge architect J.J.P. Oud. Zij werken vervolgens ook samen aan het ontwerp van een serie arbeiderswoningen in Leiderdorp.

Na zijn vertrek uit Leiden ontwikkelt Dudok zijn stijl verder en dat is merkbaar in het – niet gebruikte – ontwerp dat hij maakt voor het Leidse stadhuis, na de brand van 1929. Daar is de invloed

Kukelende hanen, ornamenten van W.C. Brouwer op het voormalig gebouw van het Leidsch Dagblad aan de Witte Singel. Foto: Agnes van Steen.

van Berlage uit verdwenen. Maar lijkt dit ontwerp niet veel op dat van het Hilversumse raadhuis waarin de invloed van Frank Lloyd Wright onmiskenbaar is?

In de lezing worden verschillende werken van Dudok in Leiden (en omgeving) en de mensen met wie hij samenwerkt aan een nader onderzoek onderworpen, met speciale aandacht voor het voormalige HBS-gebouw dat honderd jaar bestaat. Ook zullen Dudoks inspiratiebronnen worden belicht, zoals de architect H.P. Berlage en de Amsterdamse school.

Agnes van Steen is historica en doceert geschiedenis aan het Da Vinci College. Zij verricht historisch onderzoek en publiceert daar regelmatig over. Recent publiceerde zij De Leidse school van Dudok 1915 – 2015. In 2010 kreeg zij samen met Cor Smit de Oud Leiden Prijs voor haar artikel over Aletta Lorentz-Kaiser en de vrouwenbeweging in Leiden (1881-1912).

Scheepswerf Boot 1877-1979

Lezing door Bob Reidsma

Woensdag 21 oktober 2015, 20.00 uur, Het Gebouw, Arubapad 2

Wie zich Leiderdorp zo'n honderd jaar geleden voor de geest probeert te halen, denkt al snel aan een boerendorp. Niets is minder waar. Industriële bedrijvigheid was vele decennia de grote werkgever voor Leiderdorp en directe omgeving. Een van deze industriële bedrijven was van 1877 tot 1979 de Scheepswerf Boot. Deze scheepswerf was een exemplarisch voorbeeld van de opkomst en neergang van de Nederlandse industrie en de Nederlandse scheepsbouw en valt qua levenscyclus te vergelijken met grote werven als Verolme en RDSM. Een boeiende en belangrijke industrie die Leiderdorp te danken had aan haar ligging aan de Oude Rijn.

Scheepswerf Boot ten tijde van het 75-jarig bestaan in 1952. Fotograaf onbekend.

In 1877 kocht Jacobus Boot circa 81 are land en een halve sloot op de Waard in Leiderdorp onder de naam 'Scheepsbouwerij De Waard'. Dit bedrijf groeide uit tot een van de grootste werkgevers van Leiderdorp met in de hoogtijdagen meer dan 350 arbeiders. In ruim 100 jaar werden bijna 1.500 schepen gebouwd. Eerst houten schepen voor het vervoer van groenten en fruit gekweekt

op de warmoeslanden in Leiderdorp en aan het eind grote hektrawlers voor opdrachtgevers uit Scheveningen, Katwijk en zelfs Canada.

In de lezing wordt aandacht besteed aan de scheepswerf en zijn eigenaren. De familie Boot bestond namelijk niet alleen uit de patroons/eigenaren van de werf op de Waard. Andere takken van de familie hadden scheepswerven in Alphen, Woubrugge en Delft. Uiteraard wordt er ingegaan op de scheepswerf, eerst alleen op het Waardeiland gelegen, met later een tweede werf aan de Zijl, die na verloop van tijd de hoofdvestiging zou worden. Het personeelsbeleid, de arbeidsomstandigheden en de verhoudingen met de eigenaren zijn tekenend voor de ontwikkeling van Nederland van een agrarische naar een industriële economie. Vergeleken met de huidige verhoudingen waren de arbeidsomstandigheden en beloningen destijds van een andere orde, waarbij overigens aangetekend moet worden dat de familie Boot als een zeer sociale werkgever bekend stond. Ten slotte wordt ingegaan op de typen schepen die in deze 100 jaar werden gebouwd.

Bob Reidsma is bestuurslid van het Leiderdorps Museum. Hij geeft regelmatig presentaties over de tentoonstellingen van het museum. Deze presentatie is gebaseerd op het onderzoekswerk van Warner Veltman en Nelleke Hovestreydt, organisatoren en vormgevers van de tentoonstelling in het Leiderdorps Museum over de scheepswerf Boot, die op 30 augustus wordt geopend en op het binnenkort te verschijnen boek Scheepswerf Boot 1877 – 1979, Leiderdorp en Leiden, geschreven door Warner Veltman.

Commissie organiseert dit najaar twee excursies Naar Delfshaven en langs Leidse geveltekens

Zaterdag 19 september 2015 - Delfshaven en Schiedam.

Delfshaven wordt steeds genoemd als het over de Pilgrim Fathers gaat, maar de groep heeft daar slechts één etmaal doorgebracht. Vanuit Delfshaven zeilden de Pilgrims met het schip de Speedwell naar Southampton. Daar gingen ze aan boord van de Mayflower, waarmee ze naar Amerika voeren.

Bij het ontstaan van de plaatsen Overschie, Schiedam, Delfshaven en Rotterdam heeft het riviertje de Schie een belangrijke rol gespeeld. De dam in de Schie werd in de 13de eeuw aangelegd om het zeewater tegen te houden. Bij deze dam ontstonden de plaatsen Overschie en Schiedam. In 1340 kreeg Rotterdam toestemming voor het graven van een kanaal tussen de Schie en Rotterdam. Dit kanaal (de

Rotterdamse Schie) werd in 1348 in gebruik genomen.

Delft wist in 1389 toestemming te krijgen om een kanaal naar de Schie te graven (de Delfshavense Schie). Aan het einde van dit kanaal ontstond Delfshaven. Inmiddels is Delfshaven een stadswijk van Rotterdam geworden. Schiedam is belangrijk geworden door de jeneverstokerijen. Enkele zeer hoge stellingmolens nemen aan de rand van de oude stad een dominante plaats in.

Op 19 september vertrekken we met de bus vanaf de opstapplaatsen in Oegstgeest en Leiden. Bij de koffie in stadsbrouwerij 'De Pelgrim' in Delfshaven is er een inleiding over geschiedenis van Delfshaven. Daarna maken we een wandeling door de historische binnenstad en bezoeken het 'Eben Haezer', de

Delfshaven, foto: Rob Smit.

permanente tentoonstelling in de Pelgrimskerk. Voor de lunch rijden we naar Brasserie Stadhuis in Schiedam. Hier zal een lid van de Historische Vereniging Schiedam ons meer vertellen over de geschiedenis van Schiedam. In de middag maken we een boottocht rond het historische centrum en we eindigen bij het Jenevermuseum.

Inschrijvers ontvangen ongeveer een week vòòr

19 september een definitief programma. De prijs van deze excursie is 31 euro voor HVOL-leden en 34 euro voor introducés.

Zondag 11 oktober 2015 – Wandeling langs Leidse geveltekens (samen met de werkgroep Geveltekens)

Bekende Leidse geveltekens zijn die van de Waag en het stadhuis. Maar wie kent het gevelteken van de Hema? Of loopt zonder angst langs 'Honderdduizend Vrezen'? Leden van de werkgroep Geveltekens vertellen op zondagochtend 11 oktober het verhaal achter deze stenen. De wandeling, die ongeveer 1,5 uur duurt, voert langs bekende en minder bekende geveltekens, langs geveltekens die onlangs gerestaureerd zijn of binnenkort worden hersteld of herplaatst.

Het gevelteken Honderdduizend Vrezen, Janvossensteeg 62.

Afgelopen jaren heeft de werkgroep zich ingespannen voor het behoud en herstel van verschillende geveltekens. Zo is de Gecroonde Hoet gerestaureerd, net als onlangs het Rad van

St. Catharina aan de gevel van de Waalse kerk. Het verhaal van die restauraties krijgt aandacht tijdens de wandeling. Net als gevelstenen die binnenkort worden opgeknapt dan wel herplaatst, zoals het beeld van Laurens Jansz. Coster en de leeuwen van het voormalige postkantoor. Na afloop drinken we koffie in het Koetshuis. Inschrijvers ontvangen ongeveer een week voor 11 oktober een definitief programma met documentatie over de te bezoeken geveltekens. De prijs van de wandeling (inclusief koffie) is 5 euro voor HVOL-leden en 6 euro voor introducés.

Inschrijven: Op de website www.oudleiden.nl staat het inschrijfformulier. U kunt één introducé mee inschrijven. Hebt u moeite met het invullen van het formulier? Bel dan 071-5210752 (Rob Smit) en geef uw telefoonnummer door via de telefoonbeantwoorder. U wordt dan teruggebeld waarna een van de leden van de excursiecommissie uw inschrijfformulier op de website zal invullen.

Betalen: Graag direct na uw aanmelding de excursiekosten overmaken op bankrekening **NL67 INGB 0005 9012 64 t.n.v. Historische Vereniging Oud Leiden**. (Let op dat u het juiste nummer gebruikt, aangezien de rekening voor contributiebetaling dezelfde naam heeft). Vermeld ook hier uw HVOL-lidnummer, de excursie waarvoor u betaalt en eventueel uw introducé.

NB: Sinds 1 januari 2015 betalen introducés een kleine toeslag. Het HVOL-lidmaatschap is individueel. Er bestaat geen gezins-/partnerlidmaatschap.

Ondergrondse parkeergarages op Garenmarkt en Lammermarkt

Korte historische terugblik op beide Leidse pleinen

Het kan niemand ontgaan zijn dat het enorme bouwproject aan de Lammermarkt, waar de eerste van twee ondergrondse garages komt, is gestart. De bekende parkeerplaats bij Molen de Valk is al een tijd afgesloten en de nieuwe ondergrondse garage zal haar deuren in 2017 openen. Daarna is de Garenmarkt aan de beurt.

Voor velen is de vervanging van een bovengrondse door een ondergrondse garage niet opmerkelijk, maar oudere lezers zullen zich nog kunnen herinneren dat beide locaties niet altijd parkeerplaatsen zijn geweest. De Lammermarkt was vooral bekend als veemarkt en daarvoor als een bebouwde wijk. Ook de Garenmarkt kende tot de jaren '60 bebouwing.

In de beeldbank bevinden zich vele foto's van de situatie voor de sloop. Waar nu de Lammermarktbouwput is, zijn de Korte Scheistraat, het Cameleonshof en de Israëliische begraafplaats verdwenen. Oude namen rondom de huidige Garenmarkt waren de Zijdgracht, de Barbarabrug en het Kort Levendaal. Zoek op deze termen in de beeldbank en kijk of de situatie nog herkenbaar is.

Lammermarkt

Aan de Lammermarkt is natuurlijk Molen de Valk een bekend aanknopingspunt. Maar we moeten terug tot 1907 om nog huizen te zien aan de

noordzijde van het plein. Dit gedeelte is bebouwd geweest vanaf 1611, toen de stad werd uitgebreid ten noorden van de huidige Oude Vest. Bij Molen de Valk stond het Cameleonshof, dat samen met de huizen plaats moest maken voor de uitbreiding van de veemarkt. De Lammermarkt was tot 1876 bekend als de Korte Langegracht. Op de bovenstaande foto (lv0976a) is deze Korte Langegracht te zien met rechts de huizen op de plek van de toekomstige parkeergarage. Rechts achteraan het Cameleonshof.

Garenmarkt

Wie tegenwoordig over de Garenmarkt loopt, met de hoge bomen en oude waterpomp, moet het gevoel krijgen dat er iets ontbreekt. Enerzijds de statige gebouwen ooit neergezet voor de 'Hoogere Burgerschool voor Meisjes' en het 'Geologisch Museum' en anderzijds een kale vlakte vol auto's. Wie iets verder de Garenmarkt oploopt tot aan de

Hoefstraat ziet daar een rustige laan. Op de onderstaande foto uit de beeldbank (ra10014a) van rond 1900 is links de bebouwing te zien tegenover de voormalige meisjesschool (rechts).

De Garenmarkt met zijn aparte trapeziumvorm heeft al vanaf de stadsuitbreiding van 1386 de grenzen die we nu nog kennen. Hij heette eerst de Oosterlingplaats omdat hier de handelaren uit het oosten bijeen kwamen. In 1632 verhuisde de garenmarkt van de Breestraat hierheen en zo veranderde de naam. De Korevaarstraat kreeg haar naam in 1924, nadat de Zijdgracht al in 1887 was gedempt. De demping van het laatste stuk Levendaal, in 1962, hebben ouderen nog meegeemaakt.

De kaalslag van het Garenmarktterrein begon in 1959 toen de gemeente de oude fabriek van Le

Poole aankocht. Dit bedrijf uit 1840 besloeg inmiddels twee derde van het terrein. In 1961 zegde de gemeente de huur op van de huizen aan het (dan nog ongedempte) Kort Levendaal. In 1964 kreeg het terrein een parkeerbestemming, in die tijd ook al een noodzaak voor de stad. Opmerkelijk is dat de sloop van de laatste huizen aan de Korevaarstraat nog zeker tien jaar op zich liet wachten. Als laatste vertrok in 1975 schoenmaker Kramers naar Korevaarstraat 9, waarna ook het laatste huis op de hoek Korevaarstraat/Raamsteeg tegen de vlakte ging.

Bezoek de beeldbank op www.oudleiden.nl/beeldbank. Door het invullen van de nummers achter de genoemde foto's in het zoekveld, kunt u de originele beelden direct op groot formaat bekijken.

Driewerf Hoera

Leidse geveltekens in de spotlights

Voor iedereen die het behoud en herstel van geveltekens in de stad een warm hart toedraagt was er de afgelopen tijd drie keer reden tot blijdschap. Dit voorjaar werd de restauratie van het Rad van St. Catharina aan de Waalse kerk in de Breestraat voltooid. Een barst die dwars over de steen liep, werd geheeld en de zwarte gipskorst bovenin de steen werd verwijderd. Nu prijkt, na de restauratie van de kerk, ook de steen weer in volle glorie aan de gevel.

Het Rad van St. Catharina aan de Waalse kerk in de Breestraat.

Op 12 mei vond in de bibliotheek aan de Nieuwstraat de feestelijke onthulling plaats van de gevelsteen van Bilderdijk. Deze steen lag in het depot van ELO. Hij is afkomstig van Garenmarkt 6, een van de adressen waar Bilderdijk in Leiden heeft gewoond. Dit pand is inmiddels afgebroken, dus herplaatsing aan de oorspronkelijke gevel was niet mogelijk. Aangezien de werkgroep Geveltekens de geplande parkeergarage geen uitgelezen plek vond voor herplaatsing, is gezocht naar een plaats die de dichter meer recht doet. De Nederlandse Maatschappij voor Letterkunde adviseerde de universiteitsbibliotheek, maar dat bleek niet mogelijk. Wel waren BplusC, ELO en de afdeling Vastgoed van de gemeente Leiden bereid de steen te herplaatsen in de bibliotheek aan de Nieuwstraat. Hij kreeg een fraaie plek aan de historische binnenmuur van het pand.

De gevelsteen van Bilderdijk op zijn nieuwe locatie.

Bij de onthulling van de steen schetste dr. Rick Honings, schrijver van de biografie van Bilderdijk, een levendig beeld van de schrijver en dichter. Niet dat zijn leven nu zo over rozen ging, maar het bood voldoende stof tot enkele hilarische anekdotes. Ter gelegenheid van de onthulling had ELO een vitrine met originele brieven en geschriften in de bibliotheek tentoongesteld. Een van de meest intrigerende was een brief in geheimschrift; daar bleek Bilderdijk vaker gebruik van te maken.

Het onderzoek met betrekking tot het gevelteken van Laurens Jansz. Coster aan de Haarlemmerstraat heeft de afgelopen jaren diverse malen voor verrassingen gezorgd. Allereerst, zoals we eerder meldden, bleken er kleursporen op het beeld aanwezig. Later werden bij onderzoek naar de rookkanalen in het pand loodsporen aangetroffen, die wijzen op de lettergieterij die er ooit was gevestigd. Toch bleven er nog vragen, onder andere over de ouderdom van het beeld. Is het echt het oorspronkelijke beeld uit 1630, zoals de tekst bij de gevelsteen vermeldt, of is het een latere versie?

Op 2 april klom een select gezelschap van deskundigen in de hoogwerker om het beeld, de nis waarin het staat en de omlijsting aan een grondige inspectie te onderwerpen. Uit het rapport van natuursteenskundige Pier Terwen bleek het onomstotelijk: het beeld is uit de 17de eeuw! Wel is er in de loop der tijd veel aan gehakt en bewerkt, zoals uit beitelsporen blijkt. Waarschijnlijk zijn daarbij de oudste kleurlagen weggehakt. De oorspronkelijke kleurstelling is dus niet meer te achterhalen. Het advies van de deskundigen is dan ook om het beeld niet

Laurens Janszoon Coster aan de Haarlemmerstraat.

opnieuw te polychromeren, maar alleen schoon te maken en waar nodig kleine reparaties te plegen. In overleg met ELO gaat de werkgroep Geveltekens hiermee verder.

Gera Breebaart
Werkgroep Geveltekens

Canon blikst terug op historie van Rijnland

Duizend jaar waterbeheer in voor- en tegenspoed

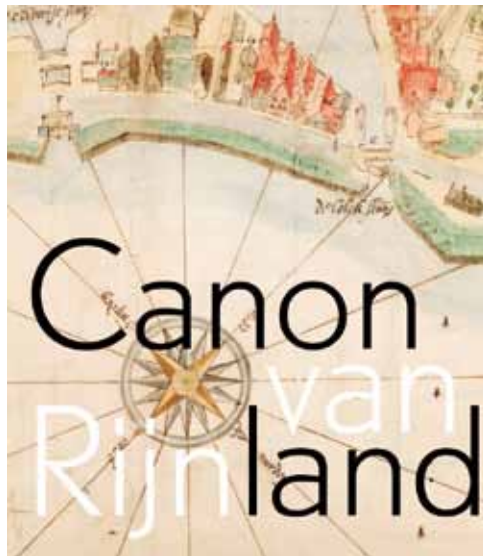
Elke zichzelf respecterende provincie, gemeente en tal van andere (semi)overheidsorganisaties hebben inmiddels hun canon gepubliceerd. Een gelimiteerde verzameling ‘vensters’ waarin de lezer een blik wordt gegund op de historie met een reeks opmerkelijke ontwikkelingen en gebeurtenissen. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft zich in dit inmiddels omvangrijke gezelschap nu ook een plaatsje verworven. Eindredacteur Paul Schevenhoven en een handvol auteurs gingen daarvoor aan de slag en selecteerden uit duizend jaar waterstaatsgeschiedenis dertig momentopnamen.

Als een rode lijn loopt door het boek de voortdurende strijd om het water de baas te blijven. Daarbij weten de beschermers van de ‘droge voeten’ zich voortdurend geconfronteerd met tegenwerking door klimatologische omstandigheden als wind en neerslag, bodemdaling en afkalving en niet in de laatste plaats door ingrepen van de mens. Zo moest een halt moeten worden toegeroepen aan de ongebreidelde turfwinning om erger te voorkomen. Noodzakelijk voor de verwarming van de woningen, maar tegelijkertijd ging daardoor zoveel vruchtbaar land verloren en ontstonden grote veenplassen. Het leidde er zelfs toe dat drie grote meren tussen De Kaag en

Halfweg zich – mede als gevolg van stormen – aaneenregen tot een grote woeste wateroppervlakte, die een regelrechte bedreiging vormden voor omringende dorpen en steden. Dat gevaar werd bezworen door de drooglegging in de 19de eeuw waardoor de Haarlemmermeer ontstond.

Een slepend probleem door de eeuwen heen vormde ook de verzanding van de uitwatering bij Katwijk. In de canon komen die voortdurende zorg en de bouw van gemalen met regelmaat terug. Jammer is dat die ontwikkelingen niet even zijn doorgetrokken tot 2011, het jaar waarin de uitmaalcapaciteit aanzienlijk werd vergroot.

De betekenis van Leiden voor Rijnland blijkt onmiskenbaar in de canon. Zowel waar het gaat om de rol die Leidenaren spelen in bestuurlijk opzicht als bij de huisvesting. Vanaf de ingebruikname van het Gemeenlandhuis in de Breestraat in 1578 tot en met het Rijnlandhuis aan de Archimedesweg, dat in 2005 werd geopend. De canon besteedt verder onder meer aandacht aan taken als duinbescherming en waterzuivering en een reeks markante jaartallen zoals

1330: de eerste polder, 1408; de eerste molen en 1614: de eerste droogmakerij.

Voor wie zich verder wil verdiepen in de historie van het hoogheemraadschap is de tweedelige boekencassette, die is heruitgegeven door uitgeverij Matrijs, een aanrader. De inhoud van

de canon is daarop grotendeels gebaseerd. Meer informatie op de HVOL-website met de zoekterm 'boekencassette'.

Canon van Rijnland - Paul Schevenhoven - Uitgeverij Primavera Pers - ISBN 978-90-5997-197-4 - 72 pagina's - Prijs 12,50 euro.

Boek over het leven van Tiemen Hooiberg (1809-1897).

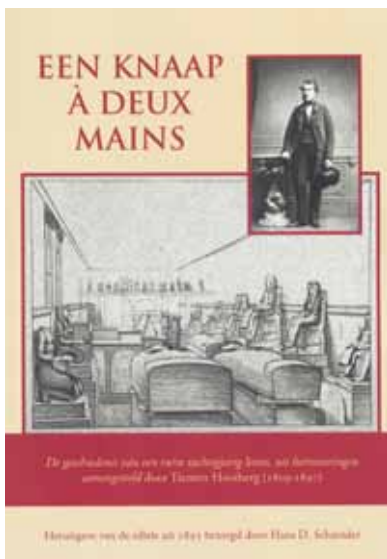
In 1893 verscheen de autobiografie 'De Geschiedenis van een ruim tachtigjarig leven, uit herinneringen samengesteld'. Het boek werd geschreven door Tiemen Hooiberg (1809-1897) en verscheen in 1893. Zijn zoon Andries, directeur van Drukkerij Hooiberg in Epe, drukte het, maar alleen familieleden en een paar vrienden en bekenden kregen een exemplaar. Dat het nu alsnog is uitgegeven, is te danken aan Hans D. Schneider die een luxe heruitgave samenstelde.

Hooiberg was tekenaar, lithograaf, museummanuensis, opgravingsassistent, drukker, uitgever, papier- en boekhandelaar, huisonderwijzer, gymnasium- en HBS-leraar, samensteller van dictionaires en schoolboeken, handelaar in Engelse handwerkartikelen en speculant in huizen. Hooiberg, één van de beste lithografen van zijn tijd, was bijna zestig jaar werkzaam voor het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.

Lithografie (steendruk) was in de 19de eeuw de belangrijkste reproductievorm voor het maken van afbeeldingen, totdat fotografie rond 1900 die plaats innam. Hooibergs productie voor het museum en voor andere opdrachtgevers was enorm.

Hij werkte onder de eerste twee directeurs van het Leidse museum. Caspar Reuvers nam hem in 1830 in dienst als tekenaar bij de Romeinse opgravingen op het landgoed Arentsburg bij Voorburg. Hooiberg was hoofd van de steendrukkerij. Een museum met een eigen drukkerij was - en is nog steeds - een unicum. Met Reuvers' opvolger Conrad Leemans werkte hij decennia lang aan de Monuments Égyptiens, de omvangrijke publicatie van de Egyptische collectie van het museum, waarvoor hij honderden litho's maakte.

In de autobiografie blikt Hooiberg terug op zijn talrijke werkzaamheden, zijn

ervaringen in het museum, zijn avonturen in binnen- en buitenland, zijn audiëntie bij koning Willem I en ontmoetingen met bekende Nederlanders onder wie veel leden van de Leidse elite. Ook de herinneringen aan zijn jeugd, zijn ouders en leermeesters, zijn vrouw, kinderen en andere huisgenoten komen ter sprake. De heruitgave is uitvoerig geannoteerd en voorzien van een inleiding en een epiloog waarin het leven van Hooiberg in Epe, vanaf het moment dat hij zijn manuscript afsloot, wordt beschreven, mede aan de hand van een serie brieven die Hooiberg schreef aan zijn vriend, de Leidse uitgever Sijthoff. De auteur Hans D. Schneider werkte van 1968

tot 2003 bij het Rijksmuseum van Oudheden als conservator en van 1979 tot 1989 ook als directeur. Hij is emeritus hoogleraar 'Museale aspecten van de Egyptische archeologie' en werkte vele jaren met de litho's van Hooiberg.

Een knaap à deux mains - Hans D. Schneider - Uitgever: Free Musketeers.

324 pagina's - ISBN 978-90-484-3647-7 - Prijs: € 34.95.

Voor leden van onze vereniging is het boek te koop voor € 25. Inclusief verzendkosten binnenland is de prijs € 30. Het boek kan besteld worden bij: H.D. Schneider, Rustenborchdreef 76, 2341 AS Oegstgeest of Hansaga@ziggo.nl

Leidse thriller rondom de bekentenissen van Petrus Jeroen Windmeijer houdt met debuutroman de vaart erin

Leiden is al vaker als decor gebruikt voor - al dan niet historische - thrillers. Meindert Barkema schreef er twee ('Dood door Onschuld' en 'Kunstgreep'), K. Stougie verhaalde in een dagelijkse feuilleton in het Leidsch Dagblad over de 'Misdad bij de Hogewoerdsport' en Karel van Laarhoven publiceerde dit en vorig jaar twee delen van zijn thrillerdrieluik ('Het Drie Oktobercomplot' en 'Het geheim van de Meelfabriek'). In het spoor van deze misdad-literatuur presenteerde de Leidse antropoloog Jeroen Windmeijer bij boekhandel De Kler in de Breestraat zijn - wat hij noemt - literaire thriller 'De bekentenissen van Petrus'.

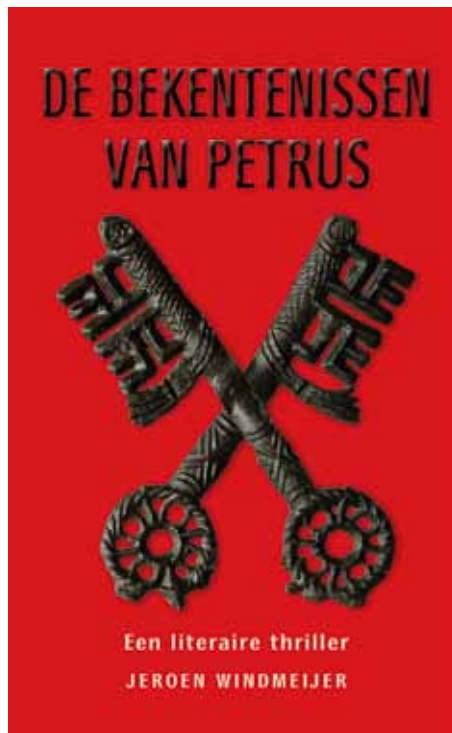
Het draait allemaal om de opgraving in Roomburg van de voormalige Romeinse nederzetting Matilo in het najaar van 1996. De vondst van een bijzonder bronzen masker krijgt

veel publiciteit en wordt bekend als 'Gordon' gezien de treffende gelijkenis met de gelijknamige populaire zanger. Het verhaal van de leraar godsdienst en maatschappijleer op het Visser 't Hooft Lyceum handelt echter over een heel andere ontdekking die tegelijkertijd wordt gedaan. Een briefwisseling tussen de apostelen Petrus, Judas en Paulus die de geschiedschrijving op slag zou kunnen veranderen. Waarom is de laatste zowel kerkelijk (twee vernoemde godshuizen) als stedelijk (de gekruiste sleutels in het gemeentewapen) door Leiden in de armen gesloten?

De hoofdrolspelers Peter de Haan, archeoloog aan de Universiteit Leiden en studente geschiedenis Judith Cherev komen dit eeuwenoude document op het spoor en daarna ontrolt zich een scala aan gebeurtenissen dat zich als

een ritje in een achtbaan voltrekt. Een treffende parallel met de viering van Leidens Ontzet die zich op de achtergrond afspeelt. De snelheid is overrompend en nauwelijks drie hectische etmalen, die beginnen aan de vooravond van de 3 Oktoberviering, zijn voldoende voor de apotheose. De dreiging van anachronismen ligt op de loer, maar Windmeijer omzeilt die handig door het duo en andere betrokkenen nauwelijks enige nachtrust te gunnen. Bij dit alles spelen zich Houdini-achtige taferelen af en liggen de toevalsfactoren – zelfs tochtjes in het reuzenrad en met een gestolen kajak – hoog opgetast. Bovendien kent het verhaal een zeer aanzienlijk gehalte aan karakteristieke Leidse locaties zoals het Academisch Ziekenhuis (nu LUMC), de Pieterskerk, het Groot Sionshof, de Burchtheuvel en de Hortus Botanicus, om er maar een paar te noemen.

Afgezien van een enkel slippertje ('Blauwbrug') schetst Windmeijer een getrouw beeld van de stad zo'n twee decennia geleden. Uit sommige personages zijn zelfs bekende Leidenaars te herleiden, zoals archeologisch onderzoeksleider

Tom Hazenberg, die in het boek opduikt als Thomas Konijnenburg. En of het allemaal nog niet genoeg is krijgen ook de belegering door de Spanjaarden en het vertrek van de Pilgrims naar Amerika nog een – zij het bescheiden – rol toebedeeld. Bijbelvastheid is geen vereiste voor de lezer, maar enige godsdienstkennis strekt tot aanbeveling. De hoge snelheid waarmee de gebeurtenissen zich aanreijen, vertoont ook een opmerkelijke overeenkomst met de verspreiding en publiciteit rondom het boek. In nauwelijks drie weken is de eerste oplage van 1.000 exemplaren uitverkocht en worden er

nog eens 2.000 bijgedrukt door Primavera Pers. Daarvan krijgt burgemeester Henri Lenferink het eerste exemplaar. Daarna is de auteur als een wervelwind onder andere te gast bij boekhandels, bibliotheek en culturele manifestaties en krijgt ruime publiciteit. Inmiddels rijpt in zijn geest een volgende Leidse thriller. Tempo is in alle opzichten hét trefwoord.

De bekentenissen van Petrus - Jeroen Windmeijer - Uitgeverij Primavera Pers - 288 pagina's - ISBN 978-90-5997-200-1 – Prijs 19,50 euro.

Dick de Vos belicht de dierenwereld in de stad Leidse columns gebundeld in luchtig boekje

De vogels zijn ruim in de meerderheid in het boekje 'Dieren in de Stad' van Dick de Vos. Dat is logisch, want zijn kennis op het terrein van de ornithologie oogst alom bewondering. Hij verwierf de bijnaam van 'vogelfluisteraar' als medewerker van een educatief NTR-programma op radio en tv. En hij schreef onder meer boeken over vogels als 'Wat zingt daar?' waarin hij een zelf ontworpen methodiek voor vogelherkenning presenteert.

De 56-jarige Leidenaar is vanaf 2010 raadslid is voor de Partij voor de Dieren en ook actief als gids bij natuurorganisatie IVN. Wekelijks schrijft hij al geruime tijd natuurcolumns voor een breed publiek in het Witte Weekblad. Daarvan zijn er 58 gebundeld in het stadsdierenboekje. Hoewel Leiden centraal staat gunt De Vos de lezer af en toe ook een kijkje over de gemeentegrenzen. In een luchtige stijl schetst hij een boeiend beeld over 'alles wat leeft en groeit en ons toch altijd weer boeit' om met een van zijn illustere voorgangers Frits Portielje (1865 - 1965) te spreken. Op de 'achterkant van een sigarendoos' rekent hij voor dat Leiden grofweg 20.000 katten en 10.000 honden telt. En dat de merel na de plofkip de meest voorkomende vogel is. Terloops laat hij weten dat de hengelaars wat hem betreft geen plekje verdienen in de stad evenmin als de mierenlokdoosjes die ook onder andere dieren dood en verderf zaaien. En houdt hij een pleidooi om te voorkomen dat padden, die in straatkolken terecht komen, een wisse dood tegemoet gaan.

De Vos geeft in zijn Leidse inventarisatie inmiddels ingeburgerde exoten als de Canadese gans en de halsbandparkiet een plekje en meldt dat in de stad zeven vleermuissoorten leven en dat Leiden vijf paar broedende ooievaars telt. De Sleutelstad kent volgens de auteur ook een aantal bijzondere gasten. Zoals de eekhoorn in het Bio Science Park, de vanuit de duinen oprukkende vos die onder meer rondom Endegeest zijn domicilie heeft en een 29 jaar oude

Texelse zilvermeeuw, die af en toe een retourtje Leiden neemt om een visje mee te pikken van de markt.

De Vos hangt niet alles aan de grote klok. Zo geeft hij de schaarse broedplekken van de ijsvogel niet prijs en houdt hij ook de verblijfplaatsen van wilde konijnen liever geheim. In het boekje wordt de laatste Leidse melkveehouder Wilbert van der Post geprezen voor zijn inzet voor het behoud van de grutto en krijgt de Leidse werkgroep die zich inzet voor nestplekken voor de gierzwaluw, eveneens een pluim. De Vos sluit af met de mens: het meest voorkomende zoogdier van de stad. Onder zijn portret met een glimlach meldt hij dat de meesten te veel dierlijke eiwitten eten, wat leidt tot vetzucht, osteoporose en onbeschrijflijk veel dierenleed. Hier spreekt het PvdD-raadslid duidelijke taal.

*Dieren in de stad, Leiden en omgeving - Dick de Vos
- Uitgeverij Ginkgo - ISBN 978-90-71256-38-7 -
128 pagina's - Prijs 12,95 euro.*

Het Schelhaasfonds

In OLN 2015-2 heb ik iets verteld over het ontstaan van de vereniging Jan van Hout. In 2013 was dat 25 jaar geleden. Voor de liefhebbers van namen en ‘rugnummers’ verwijs ik naar de bijdrage van Cootje van Doorn in OLN 2013-2. Ik noemde een aantal activiteiten dat door de vereniging in de loop der jaren is ondernomen. Een activiteit die ik daarbij onvermeld heb gelaten, is het doen van schenkingen aan het archief. Al in 1990 (twee jaar na oprichting) schonk de vereniging een kaart uit 1625 van landmeter Jan Pieterszoon Dou aan het archief. In de jaren daarna volgden meer tekeningen en historische documenten, terwijl er ook donaties werden gedaan die het restaureren van een aantal memorialen en een memorieboek uit het archief van de Pancraskerk mogelijk maakten.

Vanaf 1999 werd dit aanschaf- en restauratiebeleid gefinancierd uit het Schelhaasfonds. Dit fonds werd opgericht ter gelegenheid van de pensionering van mr. T.N. (Theo) Schelhaas. Zowel zijn werkgever, de gemeente Leiden, als iedereen die bij zijn afscheid aanwezig was, werd verzocht om een bedrag in dit fonds te storten en het beheer kwam in handen van de vereniging Jan van Hout, die sindsdien zelf ook een jaarlijkse bijdrage aan het fonds leverde. Verzoeken voor aanschaf dan wel restauratie van Leids historisch archiefmateriaal werden door het bestuur beoordeeld.

Dankzij het fonds werden onder meer delen van het notarieel archief gerestaureerd, evenals enkele 14de-eeuwse oorkondes van het Catharijnegast-

huis, het 16de-eeuwse Zoenboek en het Register op de Buitengetimmerten. Ook werden met hulp van het Schelhaasfonds een kavel 17de- en 18de-eeuwse kranten, 18de-eeuwse tekeningen van Hendrik Schipper en H.P. Schouten, 19de-eeuwse foto's van de Delftse fotograaf Henri de Louw en van vader en zoon Goedeljee en drie 16de-eeuwse kaartboeken van Jan Pieterszoon Dou aangeschaft.

U ziet wat er zoal door het Schelhaasfonds mogelijk is gemaakt. Nu de vereniging Jan van Hout is samengegaan met de HVOL, is ook het Schelhaasfonds daar terechtgekomen. De doelstelling van het fonds is daarbij uiteraard onveranderd gebleven: het financieel ondersteunen van aankoop en restauratie van archivalia ten behoeve van Erfgoed Leiden en omstreken (ELO). In de fusie-overeenkomst tussen Jan van Hout en de HVOL is bepaald dat voorstellen voor aankoop en restauratie van archivalia door Jan van Hout (nu als HVOL-commissie) ontvangen en beoordeeld zullen worden, waarna de toegewezen subsidies in overleg met de penningmeester van de HVOL uit het Schelhaasfonds zullen worden betaald.

Iedereen die de doelstelling van dit fonds sympathiek vindt, kan een donatie doen. Men kan gebruik maken van het rekeningnummer van de HVOL (NL74 INGB 0000 1752 28) onder vermelding van ‘Schelhaasfonds’. Zo tegen einde van het jaar kan dat niet alleen historisch verantwoord, maar ook nog fiscaal aantrekkelijk zijn.

Wim Bleijie

HVOL-Lidmaatschap voor het Leven

Het bestuur heeft, naar aanleiding van vragen van leden, de mogelijkheid geopend om een lidmaatschap voor het leven af te sluiten. Een dergelijk lidmaatschap hebben wij gesteld op € 500,-. Voordelen zijn dat de vereniging direct een groter werkkapitaal krijgt voor activiteiten passend binnen onze doelstellingen en dat u niet jaarlijks de acceptgiro hoeft in te vullen. Uiteraard stelt de penningmeester een extra bijdrage altijd op prijs. De Historische Vereniging Oud Leiden is een culturele ANBI-instelling. Giften gedaan aan een dergelijke instelling mogen voor de giftenaftrek met 1,25 vermenigvuldigd worden. Door een dergelijk lidmaatschap is het dus mogelijk een fiscale aftrekpost van € 600,- te verwerven, mits u de drempel in de giftenaftrek al heeft overschreden. Voor een gespecificeerde uitleg zie Elsevier IB Almanak 14.12.2.

HVOL BEDRIJFSLEDEN

Coördesign

Geelkerken Linskens
Advocaten

Alrijne Zorggroep (vestiging Diaconessenhuis)

Van Cleef Holding Leiden B.V.

De Clercq advocaten en belastingadviseurs

Coördesign BV

DUWO, studentenhuisvesting

EDUARD

Restaurant Engelbertha Hoeve

Geelkerken en Linskens, advocaten

HBK, Belastingadviseurs & Accountants

Hoogheemraadschap van Rijnland

De Leeuw Makelaardij BV

Motorhuis Holding B.V.

Prima Management

Rijksmuseum voor Volkenkunde

Regionaal Opleidingen Centrum Leiden (ROC)

De Ruyter de Wildt & De Vroom advocaten

SCOL Stichting Confessioneel Onderwijs Leiden

Tandartsenpraktijk Zoeterwoudsesingel

Teekens Karstens advocaten en notarissen

Zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid

12 september: Jubileumconcert Hooglandse Kerk Een uitnodiging!

Dit jaar vieren en gedenken we 700 jaar Hooglandse Kerk. In 1315 werd op de plek van de huidige kerk een kapel gebouwd en gewijd aan Sint Pancratius. Het zal de leden van Oud Leiden niet zijn ontgaan, want er is al van alles georganiseerd (concerten en een tentoonstelling bijvoorbeeld) en er zal nog van alles volgen, zoals een boek over de kerk die ons als Oud Leiden zo dierbaar is als locatie van onze diesvieringen. Graag vraag ik als lid van het Comité 700 Jaar Hooglandse Kerk op deze plek de aandacht voor het jubileumconcert dat op 12 september aan de bevolking van Leiden wordt aangeboden. Aanvang 20.15 uur, zaal open 19.30 uur. Gratis toegankelijk dus, al staat het leveren van een vrijwillige bijdrage iedereen natuurlijk vrij.

Als voorzitter van onze vereniging beleefde ik met u acht hoogtepunten in deze kerk, die elke keer op onze diesvieringen vol stroomde. Alleen dat al, zo'n volle bak in deze prachtige omgeving, leverde een atmosfeer op die mij altijd zal blijven. Laten wij, leden van Oud Leiden, ook dit jubileumconcert door een massale opkomst

Hooglandse Kerk. Foto: Edi Weissmann.

tot een soortgelijk hoogtepunt maken. Daarmee bewijzen wij het gebouw de eer die het verdient en geven aan onze gelukwensen op de meest adequate wijze uitdrukking. Komt allen en geniet!

Hans Blom

Voor meer informatie:
www.vriendenhooglandsekerk.nl.

Chroniqueur(s) gezocht

Vanaf 2008 verschijnt op de website van de HVOL de Leidse kroniek. Het is een sterk uitgebreide versie van de kroniek die in het jaarboekje verschijnt. En is bovendien voorzien van bronvermeldingen. Samensteller Bram van Leeuwen heeft aangegeven met ingang van 1 januari 2016 daarmee te stoppen. Daarom zijn we op zoek naar een of meer personen die deze klus op zich zouden willen nemen. Gezien de omvang van de werkzaamheden vergt het gemiddeld zo'n 2,5 à 3 uur per dag om het nieuws te verwerken. Geïnteresseerden kunnen voor meer informatie contact opnemen met de auteur via e-mailadres av.leeuwen@planet.nl.

Twee monumentale bruggen gerestaureerd

Grondige opknapbeurt Staatsspoorbrug en Morspoortbrug

Als alles volgens plan verloopt is bij de verschijning van dit blad de eerste fase van ruim 1,7 miljoen euro kostende renovatie van de monumentale Staatsspoorbrug uit 1942 achter de rug. Aannemersbedrijf Dekker uit Warmenhuizen nam vanaf 10 augustus de laatst overgebleven hefbrug van Leiden onderhanden. Karakteristieke blikvangers van de brug - in de Haagweg tussen de Potgieterlaan en de spoorwegovergang - zijn de vier betonnen heftorens van ongeveer vier meter hoog.

De opknapbeurt moet de brug zijn historische uitstraling teruggeven. Het wordt geen beweegbare brug meer, maar hij krijgt in 2016 een uitneembaar brugdek zodat er toch een doorgang mogelijk is. Bijvoorbeeld voor (woon)boten in de

voormalige spoorweghaven langs de Potgieterlaan. De Staatsspoorbrug verkeerde al jaren in slechte staat. De stalen brugdekplaten zaten los, waardoor er trilling- en geluidoverlast optrad als er verkeer over de brug reed. Ook brokkelde het beton van de heftorens af en werden die daarom provisorisch in multiplexkisten verstopt. En viel de draagconstructie ten prooi aan verregaande roestvorming. De slagbomen verdwenen in 1970 omdat ze af en toe naar beneden klapten. Vijftien jaar later werden de contragewichten - 1.500 kilo zware basaltblokken in elke toren - losgekoppeld van het brugdek. Toch werd in 2014 besloten de brug op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen en te renoveren in plaats van te vervangen door een nieuwe. Rients Anne Slotema van Erfgoed Leiden

en Omstreken zocht uit hoe de brug er ooit uitzag om hem zoveel mogelijk in de originele staat terug te brengen. Muren zijn gereinigd en opnieuw gevoegd, kabels zitten weer aan het brugdek vast en metalen onderdelen kregen een nieuwe groene en grijze verflaag.

Volgens Slotema werd in 1878 een stationnetje gebouwd voor goederenoverslag tussen Leiden naar Woerden. De aanwezigheid van een haven vlakbij was in die tijd een voorwaarde. Het Staatsspoorbe-

De Staatsspoorbrug in de Haagweg. Foto: Bram van Leeuwen.

drijf – de voorganger van NS – eiste bovendien een beweegbare brug. Die overigens zelden open ging omdat de haven nauwelijks werd gebruikt. Het werk werd in de vakantieperiode gepland om zo min mogelijk hinder te veroorzaken op de Haagweg. Automobilisten werden omgeleid, maar fietsers en voetgangers konden de brug wel passeren. Becijferd is dat renovatie een kleine twee ton goedkoper is dan een nieuw exemplaar. Het resterende bedrag wordt later gebruikt voor aanpassingen aan de Churchillbrug.

De brug bij de Morspoort. Foto: Bram van Leeuwen.

Een tweede grondige renovatie betrof de brug bij de Morspoort. Op 4 maart werd de houten ophaalbrugbrug weggetakeld door onderaannemer Haasnoot Bruggen uit Katwijk. Het Leidse bedrijf Gebr. Schouls restaureerde de bruggenhoofden en de kademuren. Voor fietsers en voetgangers werd een noodbrug aangelegd. De grootste en zwaarste brugdelen werden op 15 april weer op hun plaats gehesen, zodat de duizenden lopers van de jaarlijkse Singelloop er over konden. Daags erna haalde Schouls de brug weer deels uit elkaar om nog enkele balken van de dragers te vervangen. Op 8 juni vierde wethouder Paul Laudy het opleveringsfeestje van het rijksmonument met een openingsritje in een oldtimer. De fundering en de damwanden werden hersteld, de oorspronkelijke kleuren zijn teruggebracht, evenals het mechaniek voor handmatig openen en sluiten. De brug bij de Morspoort ligt er vanaf 1611 en

werd al in 1642 vernieuwd door Jan Carelsz. Drie decennia later vernieuwde aannemer Adriaan van Kerckhove de brug opnieuw. En zo herhaalde de geschiedenis zich in 1723, 1755, 1763 en 1780. Jan Zuur en Pieter Blommendaal legden in 1803 een geheel nieuwe brug aan en dat gebeurde nogmaals in 1836, 1876, 1896, 1908 en 1920. De huidige brug dateert uit 1968.

Rondom de brug staat nog het nodige op stapel. De Morspoort wordt op termijn gesloten voor fietsers en de parkeerplaatsen ernaast gaan verdwijnen. In plaats daarvan komt er extra terrasruimte, meer bomen en een doorgang naar de tuin van museum Volkenkunde. De poort krijgt een verhoging en het Marinus van der Lubbe-monument wordt een stukje verschoven. Rond de poort komen een smalle auto- en een fietsstrook. In het wachtgebouw naast de poort is een zogeheten boetiekhotel gepland met ongeveer twintig kamers.

Retouradres: HVOL
Postbus 917, 2300AX Leiden

Rectificatie

Bij de foto op de voorkant van het vorige nummer van Oud Leiden Nieuws is abusievelijk het verkeerde bijschrift geplaatst. Het gaat niet om een foto van de Lange Mare omstreeks 1907, maar om een door Chris Schut vervaardigde aquarel van deze gracht uit 1950. Onze excuses hiervoor.

Beeldbank zoekt vrijwilligers

De beeldbank van de HVOL is op zoek naar vrijwilligers die ons willen helpen bij het online zetten van beelden. De werkzaamheden omvatten het scannen, bewerken en/of beschrijven van foto's, negatieven en dia's. De werkzaamheden kunnen in het gebouw van Erfgoed Leiden en Omstreken aan de Boisotkade en/of thuis worden uitgevoerd. Een internetverbinding thuis is wel een voorwaarde. Belangstelling? Stuur een e-mail naar beeldbank@oudleiden.nl en we nodigen je uit voor een gesprek.

COLOFON

Postadres:

Secretaris HVOL, Postbus 917,
2300 AX Leiden, tel 06-20211908
e-mail: secretaris@oudleiden.nl
ING bankrekeningnummers (alle t.n.v. Vereniging Oud Leiden) voor:
- contributies/schenkingen: NL74INGB0000175228
- betaling excursies: NL67INGB0005901264
- overige betalingen: NL03INGB0005887187
Website: www.oudleiden.nl
Website beeldbank: <http://beeldbank.oudleiden.nl>

Bestuur HVOL:

Rens Heruer, voorzitter@oudleiden.nl
Gerard Kramer, vicevoorzitter@oudleiden.nl
Adriaan Brandenburg, secretaris@oudleiden.nl
Victor Wijnands, penningmeester@oudleiden.nl
Emil Broesterhuizen, lezingen@oudleiden.nl
Tanneke Schoonheim, promotie@oudleiden.nl
Wim Bleijie

Overige contactpersonen:

Debbie van Steenpaal, website@oudleiden.nl
Jeroen Bruin, webmaster@oudleiden.nl
Rob Smit, excursiecommissie@oudleiden.nl
Hans van Ulden, beeldbank@oudleiden.nl
Lenie Witkam, jaarboekje@oudleiden.nl
Redactie Kwartaalblad:
Tanneke Schoonheim en Bram van Leeuwen
E-mail redactie: kwartaalblad@oudleiden.nl
Kamer van Koophandel nummer 40445843
ANBI-nummer 8043119112
International Standard Serial Number:
ISSN 2214-353X
Opmaak en druk: Drukkerij Sparta, Leiden